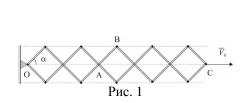
Міністерство освіти і науки України LV Всеукраїнська олімпіада юних фізиків, м. Суми, 2018 Теоретичний тур, 9-й клас

- 1. На рис. 1 зображений шарнірний механізм «Нюрнберзькі ножиці». Точка С рухається зі сталою швидкістю $V_0 = 60 \, c_M/c$. 1) Знайти швидкість точки А. 2) Знайти швидкість точки В в той момент, коли кут $\alpha = 30^\circ$.
- 2. Серед стандартного лабораторного обладнання ϵ так звані «перекручені» пружини. Це пружини, виготовлені з такого товстого дроту, що вони не можуть до кінця стиснутися. На рис. 2 показані діаграми розтягу «перекручених» пружин першого й другого типу. Побудувати діаграму розтягу «комбінованої» пружини, що являє собою з'єднані послідовно пружини першого й другого типу.
- 3. Лінза Π_1 створює на напівпрозорому матовому екрані E_1 дійсне зображення світного предмета AB. Друга лінза Π_2 (точно така сама як перша) проектує отримане зображення на другий екран E_2 (рис. 3). У скільки разів зміниться висота зображення на другому екрані, якщо перший екран забрати? Розміри предмету, лінз, а також відстані між ними і екранами взяти з рисунка. Екрани E_1 і E_2 вважати не обмеженими по висоті.
- 4. Юний фізик вирізав з графітової пластинки п'ять прямих призм, поперечний переріз яких правильні восьмикутники. Чотири призми однакові за розмірами, а у п'ятої довжина сторони основи удвічі більша ніж у інших призм. Юний фізик вирішив дослідити протікання струму через восьмикутники. Для цього він вкрив кожну другу бічну грань восьмикутників товстим шаром міді (на рисунках ці грані з мідними контактами показано товстими лініями). Питомий опір у міді в кількасот разів менший, ніж у графіту. Юний фізик вимірив електричні опори малого восьмикутника r_1 , r_2 і r_3 між різними мідними контактами (рис. 4). Під час вимірювання r_3 контакти 3 і 4 з'єднані провідником з нехтовно малим опором. 1) Визначте відношення напруг U_{1-2} і U_{1-4} під час вимірювання опору r_2 . 2) Визначте опори показаної на рис. 4 системи між контактами A і B, а також між контактами A і C, якщо лінійні розміри центрального восьмикутника вдвічі більші за розміри бокових.
- 5. Вдень на поверхню Землі перпендикулярно до напряму сонячних променів надходить приблизно $\sigma = 1 \, \mathrm{кBr/m^2}$ сонячної енергії. Рослини частково її засвоюють. Приріст маси картоплі після закінчення росту бодилля може складати 300 г/м² за 8 світових годин. Оцініть, яку частину енергії сонячного проміння картопля перетворює на калорійність («ККД картоплі»). Врахувати, що промені у середньому падають на поверхню під кутом, який зображений на рисунку. Калорійність картоплі становить 75 ккал/100 г (калорія кількість теплоти, необхідна, щоб нагріти 1 г води на 1°С, питома теплоємність води 4200 Дж/(кг·К). Зараз розробляються різні проекти колонізації Марса, який приблизно у 1,5 рази далі від Сонця, ніж Земля. Вважаючи умови росту картоплі під прозорим куполом на Марсі такими ж як на Землі (температура, нахил променів, ККД), знайдіть відповідний приріст маси картоплі на Марсі та оцініть, яка площа ділянки забезпечить там добову енергетичну потребу людини (3500 ккал). Доба на Марсі приблизно така ж, як і на Землі.

Задачі запропонували Є.П.Соколов (1-3), І.М.Гельфгат (4), О.Ю.Орлянський (5).

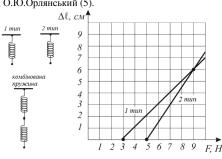
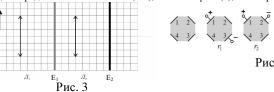

Рис. 2

Министерство образования и науки Украины LV Всеукраинская олимпиада юных физиков, г. Сумы, 2018 Теоретический тур, 9-й класс

- 1. На рис. 1 изображен шарнирный механизм «Нюрнбергские ножницы». Точка С движется с постоянной скоростью $V_0 = 60 \, c_M/c$. 1) Найти скорость точки А. 2) Найти скорость точки В в тот момент, когда угол $\alpha = 30^{\circ}$.
- 2. Среди стандартного лабораторного оборудования есть так называемые «перекрученные» пружины. Это пружины, сделанные из такой толстой проволоки, что они не могут до конца сжаться. На рис. 2 показаны диаграммы растяжения «перекрученных» пружин первого и второго сорта. Построить диаграмму растяжения «комбинированной» пружины, которая представляет собой соединенные последовательно пружины первого и второго сорта.
- 3. Линза Π_1 создает на полупрозрачном матовом экране E_1 действительное изображение светящегося предмета AB. Вторая линза Π_2 (точно такая же как первая) проецирует полученное изображение на второй экран E_2 (рис. 3). Во сколько раз изменится высота изображения на втором экране, если первый экран убрать? Размеры предмета, линз, а также расстояния между ними и экранами взять с рисунка. Экраны E_1 и E_2 считать не ограниченными по высоте.
- 4. Юный физик вырезал из графитовой пластинки пять прямых призм, поперечное сечение которых правильные восьмиугольники. Четыре призмы одинаковы по размеру, а у пятой длина стороны основания в два раза больше, чем у остальных призм. Юный физик решил исследовать протекание тока через восьмиугольники. Для этого он покрыл каждую вторую боковую грань восьмиугольников толстым слоем меди (на рисунках эти грани с медными контактами показаны толстыми линиями). Удельное сопротивление у меди в несколько сотен раз меньше, чем у графита. Им было произведено измерение электрического сопротивления малого восьмиугольника r_1 , r_2 и r_3 между разными медными контактами (рис. 4). При измерении r_3 контакты 3 и 4 соединены проводником с пренебрежимо малым сопротивлением. 1) Определите отношение напряжений U_{l-2} и U_{l-4} при измерении сопротивления r_2 . 2) Определите сопротивления показанной на рис. 4 системы между контактами А и В, а также между контактами А и С, если линейные размеры центрального восьмиугольника вдвое больше размеров боковых.
- 5. Днем на поверхность Земли перпендикулярно к направлению солнечных лучей приходит приблизительно $\sigma = 1 \, \text{кВт/м}^2$ солнечной энергии. Растения ее частично усваивают. Прирост массы картошки после окончания роста ботвы может составлять 300 г/м² за 8 световых часов. Оценить, какую часть энергии солнечного излучения картошка превращает в калорийность («КПД картошки»). Учесть, что лучи в среднем падают на поверхность под кутом, как изображено на рисунке. Калорийность картошки составляет 75 ккал/100 г (калория количество теплоты, необходима, чтобы нагреть 1 г воды на 1°С, удельная теплоемкость воды 4200 Дж/(кг·К)). Сейчас разрабатываются разные проекты колонизации Марса, который приблизительно в 1,5 раза дальше от Солнца, чем Земля. Считая условия роста картошки под прозрачным куполом на Марсе такими же как на Земле (температура, наклон лучей, КПД), найдите соответствующий прирост массы картошки на Марсе и оцените, какая площадь участка обеспечивает там суточную энергетическую потребность человека (3500 ккал). Сутки на Марсе приблизительно такие же, как и на Земле.

Задачи предложили Е.П.Соколов (1-3), И.М.Гельфгат (4), О.Ю.Орлянский (5)

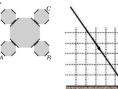

Рис. 5